

Retningslinjer for prioritering av tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket - SMIL 2026-2029

Indre Østfold kommune

INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE
- på kornet

Innhold

Forord	2
1 – SMIL og bakgrunn.....	3
2 – Landbruket i Indre Østfold – lokale utfordringer, behov og målsettinger	4
2.1 Forurensning til vann og vassdrag	4
2.2 Forurensning til luft	4
2.3 Økt karboninnhold i jordbruksjord	4
2.4 Biologisk mangfold	5
2.5 Kulturlandskap og tilgjengelighet	5
2.6 Kulturminner og kulturmiljøer	6
3 - Prioriteringer og tilskuddssatser for perioden 2026-2029.....	7
4 – Søknad og behandling.....	9
4.1 Søknad og dokumentasjon	9
4.2 Frister og utbetaling.....	10

Forord

Dette er Indre Østfold kommunes retningslinjer for prioritering av tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) for perioden 2026–2029. Retningslinjene er samordnet med det regionale miljøprogrammet for Oslo og Viken, og har som mål å støtte miljøtiltak i jordbruket som går utover ordinær drift. Det legges særlig vekt på tiltak som forbedrer vannkvaliteten, bidrar til klimatilpasning og reduserer utslipp, samt ivaretar biologisk mangfold og kulturlandskap.

Retningslinjene er utarbeidet av enhet Landbruk i Indre Østfold kommune, med inspirasjon fra andre kommuner. Bondelagene i Indre Østfold kommune, Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Akershus og Oslo, Østfold fylkeskommune, vannområdene Morsa, Glomma Sør, Haldenvassdraget og Øyeren har fått mulighet til å gi innspill til retningslinjene før de behandles politisk i samfunnsutvalget høsten 2025.

Indre Østfold kommune er landets største jordbrukskommune målt i areal, med 225 036 dekar fulldyrka jord, 12 585 dekar innmarksbeite og 433 809 dekar produktivt skogareal. Hele 97,6 % av jorda har svært god eller god kvalitet, og er særlig godt egnet for kornproduksjon. Indre Østfold er Norges største kornkommune med 6,4 % av kornarealet, og 9,5 % av kornproduksjonen nasjonalt i 2022. Arealet som drives økologisk utgjør 18 119 dekar, noe som tilsvarer 7,9 % av det totale jordbruksarealet i kommunen.

Jordbruksarealet består i stor grad av leire, med innslag av sand og siltjord, noe som gir muligheter for potet-, bær- og grønnsaksproduksjon.

Per 2025 er det 572 aktive jordbruksforetak i kommunen. Både små og store foretak spiller en viktig rolle i arbeidet med bærekraftig matproduksjon og økt selvforsyning. Bøndene forvalter store deler av kommunens areal, og tiltak i jordbruket har stor samfunnsmessig betydning. Kommunen har lang tradisjon for høy gjennomføringsgrad av miljøtiltak - SMIL-midlene har vært avgjørende for dette. I 2025 har det vært uvanlig stor pågang, og både SMIL- og dreneringsmidlene er allerede brukt opp tidlig på året.

Retningslinjene er delt inn i fire hoveddeler: en oversikt over sammenhengen mellom jordbruk og miljø, en gjennomgang av lokale miljøutfordringer, prioritering av SMIL-midler, samt en veiledning for søkere om søknadsprosess og vilkår.

1 – SMIL og bakgrunn

Tilskudd til SMIL-tiltak (Spesielle miljøtiltak i jordbruket) skal bidra til å ta vare på natur- og kulturminneverdier i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensning utover det som forventes i ordinær drift. Tilskudd kan gis til gårdbrukere som gjør en ekstra innsats, og tiltakene skal tilpasses lokale behov og prioriteringer.

Statsforvalteren fordeler midlene blant annet etter kriterier i Regionalt miljøprogram (RMP), mens kommunene prioriterer tiltakene lokalt. Dette dokumentet utgjør Indre Østfold kommunes grunnlag for bruk av SMIL-midler, i tråd med gjeldende forskrift og rundskriv.

Det regionale miljøprogrammet for 2023-2027 beskriver utfordringer knyttet til kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljøer, avrenning til vann, utslipp til luft, plantevern, jord og jordhelse, samt klimarådgiving i Østfold, Buskerud, Akershus og Oslo.

Landbruket må bidra til å nå Norges klimamål og tilpasse seg klimaendringer som økt nedbør, flom og erosjon. Klimatilpasning og utslippsreduksjon er derfor sentrale hensyn i SMIL-arbeidet.

SMIL-tiltak støtter også opp under FNs bærekraftsmål, særlig mål 2, 6, 13, 14 og 15, og bidrar til bærekraftig matproduksjon, rent vann, klimatiltak og bevaring av naturmangfold.

EUs vanndirektiv og vannforskriften stiller krav til god vannkvalitet. Mange vannforekomster i Indre Østfold har dårlig økologisk tilstand, og diffus avrenning fra jordbruket er en viktig påvirkningsfaktor. SMIL-tiltak skal bidra til å bedre vannmiljøet i tråd med vannforvaltningsplanene.

Prosjekter og tiltak skal prioriteres ut fra lokale målsetninger og retningslinjer. Ordningen har sitt grunnlag i [Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket \(SMIL\)](#). Mer informasjon finnes på [Landbruksdirektoratets side om ordningen](#).

Lokale behov, utfordringer og målsetninger - nærmere beskrevet i neste kapittel - legges til grunn ved prioritering av midlene.

2 – Landbruket i Indre Østfold – lokale utfordringer, behov og målsettinger

2.1 Forurensning til vann og vassdrag

Intensiv jordbruksdrift fører til avrenning av næringsstoffer og partikler, særlig i områder med marin leire. Dette gir dårlig vannkvalitet, økt algevekst og utslipp av klimagasser som metan og lystgass. Tiltak mot overgjødning er derfor viktige både for vannmiljøet og klimaet.

Overvåking viser at mange bekker er sterkt påvirket av erosjon, næringsstoffer og avløpsvann. Klimaendringer med mer intens nedbør forverrer situasjonen og reduserer effekten av tidligere gjennomførte tiltak. Det er behov for hydrotekniske og erosjonsdempende tiltak, samt bedre håndtering av gjødsel.

Prioriterte områder i Indre Østfold inkluderer vannforekomster med dårlig økologisk tilstand, bade- og drikkevannskilder (Lundebyvannet, Lyseren, Vansjø), og vassdrag med sårbare arter som elvemusling og ørret. Tiltak i Hæra prioriteres også på grunn av naturreservat og sårbare innsjøer.

Tiltak som hindrer jord i å havne i vassdrag bidrar til bedre vannkvalitet og levekår for både lokale arter og livet i Oslofjorden. SMIL-midler skal støtte tiltak utover ordinær jordbruksdrift, og RMP-tilskudd kompenserer for årlige miljøtiltak.

Merk at alle tiltak i tilknytning til vassdrag i utgangspunktet skal søkes om hos fylkeskommunen og/eller Statsforvalteren jfr. forskrift om fysiske tiltak og i tillegg meldes til NVE. Enkelte tilfeller skal også på høring hos NVE, derfor er det viktig å planlegge tiltak i god tid, helst i dialog med kommunen underveis.

2.2 Forurensning til luft

Gjødsellagre kan slippe ut ammoniakk og klimagasser. Tildekking av gjødselkummer og økt lagerkapasitet kan redusere utslipp og gi større fleksibilitet i gjødselspredningen.

Vannmettet jord gir økt utslipp av metan og lystgass. Drenering kan bidra til å redusere dette, men ordinær grøfting dekkes av [tilskudd til drenering](#) som er regulert gjennom [forskrift om tilskudd til drenering av jordbruksjord](#)

Klimakalkulator og klimarådgivning hjelper gårdbrukere med å identifisere tiltak som både reduserer utslipp og forbedrer både agronomi og økonomi. RMP-tilskudd gir støtte til slike tiltak.

2.3 Økt karboninnhold i jordbruksjord

Jord er et viktig karbonlager og bidrar til et stabilt klima, jordhelse og biologisk mangfold. Ensidig drift, som kornproduksjon, kan redusere karboninnholdet i jorda. Fangvekster er blant de mest effektive tiltakene for karbonlagring og får støtte gjennom RMP. Biokull og kompost kan også forbedre jordstruktur og næringsutnyttelse. Selv om mange tiltak er driftsrelaterte og faller utenfor SMIL-ordningen, kan enkelte varige strukturelle tiltak støttes.

2.4 Biologisk mangfold

Det biologiske mangfoldet er under et stort og økende press. Effektivitetskrav i landbrukspolitikken og ensrettede dyrkingsformer har ført til et landskap som er blitt fattigere på biologisk mangfold. Det er sjelden de store enkeltsakene som har størst konsekvens for det biologiske mangfoldet. Ofte er det heller summen av mange små, isolert sett ubetydelige, inngrep, som over tid utgjør den største trusselen. I et større perspektiv er det nødvendig å opprettholde mangfoldet for å bevare samspillet i naturen og sikre naturens evne til å tilpasse seg endringer.

Den generelle trenden viser en nedgang i beitende husdyr, noe som fører til færre ville pollinerende insekter, gjengroing og redusert biologisk mangfold.

Fremmede arter utgjør en trussel mot det biologiske mangfoldet i Indre Østfold. Hagerømlinger sprer seg raskt i naturen og tar ikke hensyn til eiendomsgrenser. Det er derfor viktig både å forebygge ytterligere spredning av fremmede arter og å bekjempe dem der de allerede er etablert.

Indre Østfold har flere naturreservater, naturvernområder og mange registrerte naturtyper og som alle er viktige for det biologiske mangfoldet. [Mer informasjon om disse finnes i Naturbase.](#)

Gjennom SMIL-ordningen kan grunneiere få tilskudd til tiltak som bevarer og fremmer biologisk mangfold. Det finnes også flere støtteordninger hos Miljødirektoratet som kan være aktuelle å søke på.

2.5 Kulturlandskap og tilgjengelighet

Landskap hvor påvirkningene og endringene er forårsaket av menneskenes virksomhet, kalles kulturlandskap. Med verdifulle jordbruksarealer menes jordbrukspåvirkede områder med kulturlandskapsverdier, formet gjennom langvarig, tradisjonell jordbruksdrift. Dette kan være verneområder, setervoller, utvalgte kulturlandskap i jordbruket, arealer uten veiforbindelser. Tilskuddet kan gå til istandsetting av slike arealer.

Gjenværende ravinedaler og ravinedalsystemer har betydning både for biologisk og geologisk mangfold, og fungerer som viktige landskapselementer, særlig i kulturlandskapet. Raviner er viktige naturdokumenter hvor dagens erosjonsprosesser kan studeres og måles, og dermed bidra til en mer detaljert forståelse av landskapsutviklingen. Ravinedaler har ofte viktige funksjoner for vilt – som spredningskorridorer, passasjer og yngleområder for blant annet hjortevilt – og en rik insektfauna danner grunnlaget for en mangfoldig fuglefauna.

I Indre Østfold finnes flere verdifulle kulturlandskapsområder med ulik verdi og grad av vern. Sandstangen er registrert som verdifullt kulturlandskap, mens Øvre Glomma og Flåtten-Skjennem er registrert som viktige regionale kulturlandskap. I tillegg finnes det mange registrerte naturtyper og flere naturvernområder. Indre Østfold har mange muligheter for rekreasjon og friluftsliv. For å øke tilgjengeligheten for allmennheten kan det gis tilskudd til tiltak som tilrettelegger for opplevelser i landskapet og bidrar til å holde verdifulle områder åpne.

2.6 Kulturminner og kulturmiljøer

Kulturminner er spor etter menneskelig aktivitet – alt fra helleristninger til moderne bygninger – og gir oss verdifull innsikt i historien. De spiller en viktig rolle for både identitet og tilhørighet. Gjennom SMIL-midler kan det gis støtte til tiltak som bidrar til å bevare, restaurere og synliggjøre kulturminner og kulturmiljøer i kommunen.

Riksantikvaren har en egen nettside for Kulturhistoriske landskap av nasjonal betydning (KULA), hvor man finner et register over slike landskap, samt en egen rapport for KULA – Østfold. Landskapet langs Glomma gjennom Indre Østfold – fra Solbergfoss til grensen mot Rakkestad – er registrert som et kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse.

ØstfoldARV AS kan være en relevant samarbeidspartner i forbindelse med tiltak som kan få støtte gjennom SMIL-ordningen, særlig der det er behov for kompetanse innen tradisjonell restaurering, bevaring av kulturmiljøer og ivaretagelse av bygninger med kulturhistorisk verdi. Deres faglige rådgivning og nettverk kan bidra til kvalitetssikring og lokal forankring av tiltakene.

Indre Østfold kommune utarbeider nå en ny kulturmiljøplan, som etter planen skal vedtas i februar 2026.

3 - Prioriteringer og tilskuddssatser for perioden 2026-2029

TABELL 1: Prioritering og tilskuddssatser for SMIL-midler i Indre Østfold kommune 2026-2029

Prioritering	Hovedtyper tiltak	Eksempel på tiltak	Tilskuddssats*
1	Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter	Større, helhetlige miljøprosjekter over større områder og med flere aktører, f.eks. i tilknytning til et vassdrag. I noen tilfeller geoteknisk utredning og undersøkelse dersom det er behov før gjennomføring av miljøtiltak i jordbruket.	Engangstilskudd med inntil 100% av godkjent kostnadsoverslag. Maks 150 000 kr.
	Forurensningstiltak: avrenning til vann og vassdrag	Utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg	Inntil 50 %
		Kumdammer	Inntil 70 %
		Gjenåpning av bekelukkinger	
		Erosjonssikring av elve- og bekkekanter	
		Fordrøyingsdammer og andre flomdempende tiltak	
		Fangdammer og andre økologiske rensetiltak	
		Treplanting langs vann og vassdrag	Inntil 50 % Maks 200 000 kr
		Andre tiltak: tiltak for å redusere eller hindre avrenning fra husdyrgjødsel i utekveer/samleplasser for beitedyr, avrenning fra rundballer, utvidelse av gjødsellager m.m	
2	Kulturlandskapstiltak: biologisk mangfold	Tiltak for å ivareta og fremme trua natur, utvalgte naturtyper og prioriterte arter	Inntil 70 %
		Etablering og restaurering av gårdsdammer	Inntil 70 %
		Fjerning av fremmede, skadelige arter	Inntil 100 %
		Rydding og reetablering av gamle innmarksbeiter	Inntil 70 %
		Tiltak for bakkehekkende fugl i kulturlandskapet: vipestriper og biotopvennlige kantsoner langs gårds- og traktorveier.	Vipestriper: 3 000 kr/daa Kantsoner: 5 kr/m
3	Forurensningstiltak: utslipp til luft	Engangstiltak som reduserer utslipp av klimagasser og andre forurensninger til luft	Inntil 50 %
		Permanent dekke over eksisterende gjødselkummer for å redusere utslipp av ammoniakk og klimagasser	Inntil 50 % Maks 200 000 kr
4	Kulturlandskapstiltak: friluftsliv og tilgjengelighet	Etablering, utbedring, rydding og vedlikehold av stier og turveier i jordbruksområder. Tilskudd kan gis til investering i adkomst, porter, gjerdeklyv og annen tilrettelegging.	Inntil 50%
5	Kulturlandskapstiltak: kulturminner og kulturmiljøer	Skjøtsel, vedlikehold og istandsetting av: • Verneverdige bygninger på gårdstun • Boplasser, hustufter og ruiner • Gravhauger- og røyser, helleristninger, offersteder • Rydningsrøyser, tre- og steingjerder • Gamle veifar, stier, veimerker, klopper, tre- og steinbruer og fløtningsdammer • Bygdeborger, varder	Inntil 35 %, Maks. 150 000 kr.
		Allé/trerekke	Inntil 35 %, Maks 2000 kr pr tre inkl. planting og andre utgifter
6	Kulturlandskapstiltak og forurensningstiltak	Fjerning av piggtråd og gjerder som ikke er i bruk, og kan skade vilt	Inntil 35 %

* prosentsats av godkjent kostnadsoverslag

Nærmere beskrivelse av hvilke tiltak som er berettiget tilskudd er beskrevet i §4-5 i [rundskriv 2021/18 – Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket – kommentarer til regelverk](#).

Overordna retningslinjer

- Søknadene prioriteres ut ifra prioriteringslisten som vist i tabell 1.
- Ved behov for ytterligere prioritering (dersom midlene er begrenset) legges det vekt på den berørte vannforekomstens sårbarhet og brukerinteresser.
- Fellestiltak for oppgradering av hydrotekniske anlegg kan gi økt tilskuddssats på inntil 60 %. Med fellestiltak menes tiltak der driftsenheter samarbeider om å oppgradere eller reparere felles hovedgrøfter, kummer og utløp.
- Hvert foretak kan ha maksimalt to innvilgede søknader inne samtidig, for å sikre oversikt over tiltak og regnskap per prosjekt.
- Det gis ikke tilskudd til innkjøp av maskiner og annet løst teknisk utstyr.
- Ved søknad om tilskudd til verneverdige bygninger på gårdstun, anbefales det å innhente planer eller uttalelse fra bygningsvernsenteret ØstfoldARV AS eller tilsvarende
- Kommunen kan sette nødvendige vilkår for gjennomføringen av det enkelte tiltaket.
- Kommunen kan i spesielle tilfeller avvike fra oppgitt tilskuddssats, maksimalt tilskuddsbeløp og antall søknader.

Spesifikke retningslinjer

Gårdsdammer

- Kun deler av dammen bør renskes om gangen – gjerne under halvparten – slik at plante- og dyrelivet får tid til å etablere seg på nytt.
- Opprenskingen bør skje om høsten eller på forvinteren, når amfibiene har trukket opp på land.
- Bruk av store maskiner bør skje på telemark, avhengig av grunnforholdene.
- Damfyllinger, flomoverløp og gjennomløp må ikke skades, da dette kan føre til lekkasjer og erosjon.

Tiltak for bakkehekkende fugl

Vipestriper:

- Du får tilskudd for å sette av minimum 2 daa og maksimum 5 daa jord som skal ligge brakk (enten i stubb, pløyd eller harvet) fra 10. mars til 15. juli. Arealet vil ikke være i produksjon i disse tre årene.
- Formålet er å gi vipa og andre fugler som hekker på bakken et trygt område uten forstyrrelser fra jordbruksarbeid.
- Resten av året må du sørge for at vegetasjonen holdes nede, slik at det ikke vokser opp mye ugress.
- Stripene bør plasseres minst 50 meter unna høy vegetasjon, bygninger og veier. Det er en fordel om de ligger nær fuktige områder, men unngå steder der reir kan bli oversvømt.
- Du må kunne dokumentere at det faktisk hekker vipe, storspove eller andre fuglearter som hører hjemme i kulturlandskapet.
- Tiltaket skal vare i minst tre år, og du får tilskuddet som en engangsutbetaling i det tredje året.
- Gjennomføring:
  - År 1: Arealet ligger urørt frem til 15. juli (i stubb, pløyd eller harvet). Etter 15. juli må du holde vegetasjonen nede.
  - År 2 og 3: Arealet ligger urørt frem til 15. juli, og vegetasjonen holdes nede etterpå.
  - Tilskudd utbetales i år 3.

Biotopvennlige kantsoner langs gårds- og traktorveier:

- Tilskudd kan gis til å sette igjen en stripe på minimum 0,5 meter (i tillegg til eventuell grøft) langs små veier i kulturlandskapet.
- Slås én gang per sesong, etter 15. august.
- Tiltaket skal ha en varighet på minimum tre år, og tilskuddet gis som et engangstilskudd det tredje året.

4 – Søknad og behandling

Søknader om SMIL-midler behandles fortløpende gjennom året, så lenge det er tilgjengelige midler. Søknadsfristen for tildeling inneværende år er 15. september. Søknaden skal sendes elektronisk via [Altinn](#).

4.1 Søknad og dokumentasjon

Søknadene behandles fortløpende og vurderes opp mot gjeldende regelverk og prioriteringer (se Tabell 1). Søker skal legge ved en plan som beskriver og kartfester miljøtiltaket, samt redegjør for målene med tiltaket/prosjektet. Søknaden skal som et minimum inneholde:

- Beskrivelse av tiltaket med forventede resultater:
  - Hva som skal gjøres
  - Beskrivelse av området og tilstanden til arealet, bygningen eller lignende.
  - Kart som viser hvor tiltaket skal gjennomføres
  - Omfang av og formål med tiltaket
  - Hvordan tiltaket skal gjennomføres (arbeidsmetoder, materialer osv.)
  - Hvem som skal utføre tiltaket
  - Begrunnelse for hvordan tiltaket vil fremme natur- og kulturminneverdier i jordbrukets kulturlandskap og/eller redusere forurensning
- Fremdriftsplan med oppstartsdato og forventet sluttdato
- Kostnadsoverslag - anbud fra entreprenør skal vedlegges. Overslaget skal vise hvordan kostnadene fordeles på ulike deler av tiltaket. Dersom egne arbeidstimer inngår, skal antall timer oppgis
- Finansieringsplan med opplysninger om hvordan tiltaket skal finansieres, og om det er søkt eller mottatt andre midler til samme tiltak.

Søker må kunne dokumentere at det foreligger gjødslingsplan og plantevernjournal. Det er ønskelig at disse dokumentene vedlegges søknaden.

Dersom søker ikke er eier av landbrukseiendommen, skal det foreligge skriftlig samtykke fra eier om at tiltaket kan gjennomføres. Ved fellestiltak skal én deltaker stå som ansvarlig søker og sende inn søknaden på vegne av alle deltakerne, basert på skriftlig fullmakt. Ved eget arbeid stilles det krav om at det føres timeliste over manuelt arbeid og arbeid med maskiner. Timelistene skal vedlegges sluttrapporten.

Søknaden må være godkjent av kommunen før tiltaket påbegynnes. Av hensyn til planlegging og prioritering av midlene gis det normalt ikke tilskudd til prosjekt eller tiltak som allerede er påbegynt eller utført.

For å dokumentere egeninnsats skal det føres timeliste. For å sikre likebehandling er det fastsatt veiledende satser for arbeidstimer og egeninnsats. Dersom det benyttes andre satser i søknaden, kan kommunen korrigere disse ved behandling.

Veiledende satser for egeninnsats:

Type arbeid	Sats
Eget arbeid	Kr/t 400
Eget arbeid m/motorsag/ryddesag	Kr/t 450
Fører + traktor og redskap	Kr/t 700
Fører + gravemaskin under 8 tonn	Kr/t 800
Fører + gravemaskin over 8 tonn	Kr/t 900

Med eget arbeid menes foretakets innehaver med ektefelle/samboer.

Utgifter til arbeid utført av andre, (f.eks. ungdom under 18 år) må dokumenteres.

4.2 Frister og utbetaling

Fristen for gjennomføring av tiltaket er 3 år fra datoen tilskuddet ble innvilget. I spesielle tilfeller kan fristen forlenges med inntil 2 år etter søknad. Den maksimale gjennomføringsperioden er dermed 5 år.

Utbetaling

Når tiltaket er utført, sendes det inn en [sluttrapport](#) via [Altinn](#) med anmodning om utbetaling av tilskuddsbeløpet. Sluttrapporten må inneholde:

- En **beskrivelse av tiltaket** og hvordan det er gjennomført
- Et **regnskap** med detaljerte kvitteringer og materialliste for utgifter
- Opplysninger om eventuell **medfinansiering** fra andre kilder
- **Timelister** for egeninnsats (manuelt arbeid og maskinbruk)
- **Bilder** som dokumenterer arbeidet underveis og sluttresultatet (ønskelig)

Deler av tilskuddet kan utbetales som forskudd, men minst 25 % av tilskuddet skal holdes tilbake inntil arbeidet er fullført og sluttregnskapet er godkjent av kommunen. I de fleste tilfeller ønsker kommunen å beføre tiltaket før sluttutbetaling foretas.